

Congres

SKZL: Brug naar kwaliteit

J.L. WILLEMS en H. BAADENHUIJSEN

Centraal Klinisch Chemisch laboratorium en SKZL, Academisch Ziekenhuis Nijmegen St Radboud, Nijmegen

Op 17 en 18 september 1998 organiseerde de SKZL (Stichting Kwaliteitsbewaking Ziekenhuis Laboratoria) een jubileumcongres ter gelegenheid van het vijftienvig jarig bestaan. Het doel was om ten eerste de deelnemende laboratoria de mogelijkheid te bieden invloed uit te oefenen op het beleid van de SKZL voor de komende jaren. Ten tweede wilden wij een forum bieden waarin zoveel mogelijk organisaties in Nederland, die zich met externe kwaliteitsbewaking bezig houden, in contact zouden kunnen treden met hun gebruikers, waardoor ook werd bevorderd dat er een onderlinge wisselwerking en gedachtenuitwisseling ontstond.

Aan het begin van elke dag gaf het bestuur van de SKZL in een plenaire lezing haar visie op de toekomst. Een niet onbelangrijk onderdeel hiervan was de bespreking van de op te starten activiteiten rond het thema "Kalibratie 2000" waarmee beoogd wordt om een alles omvattende harmonisatie van laborato-

riumsuitlagen in Nederland te bewerkstelligen. De rest van het programma werd ingevuld door 22 workshops, die werden georganiseerd door secties van de SKZL en andere kwaliteitsorganisaties in Nederland. Er werd interactief en levendig gediscussieerd over de toekomst van de kwaliteitsbewaking in de diverse vakgebieden, waarmee de medische laboratoria te maken hebben. Ook de CCKL nam als overkoepelende organisatie deel aan deze discussie. Onder de meer dan 300 deelnemers, bestaande uit klinisch chemici, medisch immunologen, hoofdanalisten, kwaliteitsfunctionarissen en andere professionals, vond een diepgaande ideeënuitswisseling plaats. In dit nummer van het Nederlands Tijdschrift voor Klinische Chemie wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste resultaten van dit congres. De SKZL zal haar beleid voor de toekomst richten op deze uitkomsten van dit zo succesvol verlopen congres.

SKZL als peiler van uw kwaliteit

J.L. WILLEMS

Centraal Klinisch Chemisch Laboratorium, Academisch Ziekenhuis St Radboud, Nijmegen

Plenaire voordracht gehouden op het Nationaal congres over kwaliteitsbewaking ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Stichting Kwaliteitsbewaking Ziekenhuis Laboratoria

De SKZL viert dit jaar haar vijftienvig jaar bestaan. In deze periode heeft de SKZL zich ontwikkeld tot een organisatie, die voor bijna alle taakgebieden van een klinisch-chemisch laboratorium de externe kwaliteitsbewaking verzorgt. Zij maakt voor de realisatie van haar taken gebruik van een facilitair bureau, zoals voor de ontwikkeling van de programmatuur, de productie van kwaliteitscontrolesera, de logistiek en verwerking van de resultaten en de algemene administratieve taken. De vakinhoudelijke invulling wordt per deelgebied verzorgd door een sectie, die bestaat uit deskundigen op het betreffende vakgebied. De hele organisatie staat onder supervisie van het SKZL bestuur, waarbij een dagelijks bestuur de lopende zaken behartigt en de externe contacten verzorgt. Een nieuw tijdperk vraagt om een nieuw beleid. Het SKZL-bestuur heeft de contouren van het beleidsplan vastgesteld. De inhoud van dit beleidsplan zal in grote lijnen worden uiteengezet.

Verleden en heden

De SKZL is opgericht in 1973, waarbij als eerste bestuurders de collegae Jansen als voorzitter, van Munster, Meijers, Leijnse en van Kampen optraden. In tabel 1 staan in het kort de belangrijkste feiten genoemd in het bestaan van de stichting. Velen hebben zich als bestuurders of adviseurs in deze vijftienvig jaar ingezet voor de SKZL zoals de collegae Boerma, Willebrands, Bosch, Schopman, Bouma, van Gend, v.d. Ploeg, Berends (oud-voorzitter), Naus, Hoorn, Mulder en Sturk. Het huidige bestuur is als volgt samengesteld:

Prof. dr. J.L. Willems
Dr. R.T.P. Jansen
Dr. H. Baadenhuijsen
Drs. F.L.A. Willekens
Dr. C.J.A. Doelman

voorzitter
vice-voorzitter
secretaris
penningmeester
voorzitter sectie
MCA

Drs. A.P.M. Schellekens	voorzitter sectie LWBA
Dr. M. de Metz	voorzitter sectie hematologie
Dr. A. v.d. Besselaar	aandachtsgebied stolling
Mw dr. C.M. Boersma-Cobbaert	voorzitter sectie lipiden
Dr. A.H. van Gennip	voorzitter sectie metabole ziekten
Mw. dr. I.S. Klasen	aandachtsgebied im- munologie (SKMI)

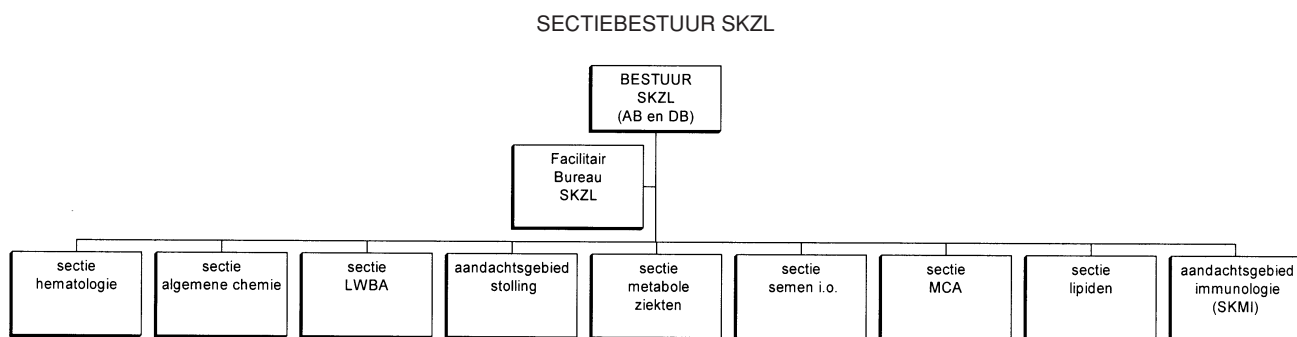
De heren Steigstra en Weykamp treden op als adviseurs van het bestuur.

Organisatie

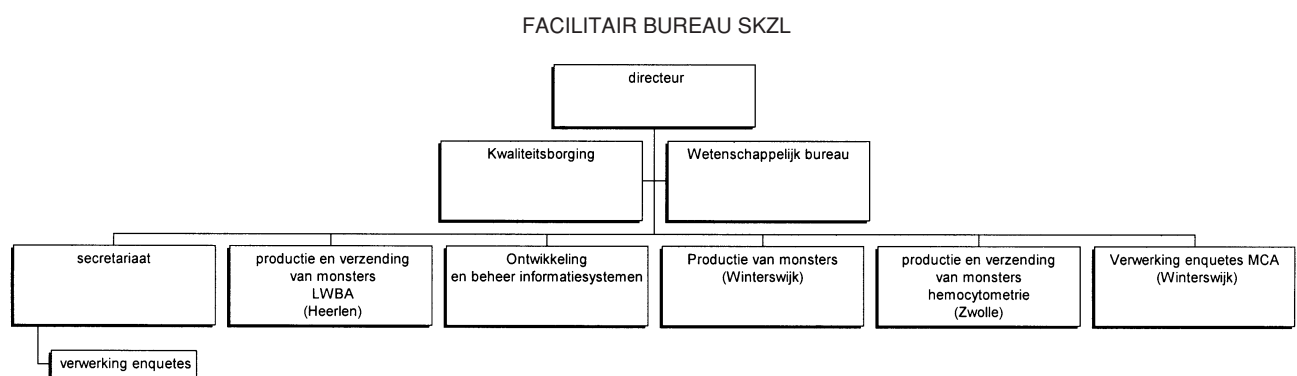
De SKZL is opgebouwd uit secties met een eigen bestuur en geldmiddelen. Een sectie heeft tot belangrijkste taak om vakinhoudelijke invulling te geven aan de enquêtes (zie figuur 1). Tevens doen zij voorstellen om de rondzendingen te vernieuwen of andere enquêtes, eventueel vooraf gegaan door een pilotfase, aan het totale palet van enquêteprogramma's toe te voegen. De secties zorgen tevens voor de wetenschappelijke begeleiding en zullen regelmatig de bevindingen in de nationale en internationale literatuur publiceren.

Tabel 1. Belangrijke gebeurtenissen in het 25-jarig bestaan van de SKZL

1973	Oprichting van de SKZL door omzetting van de werkgroep "kwaliteitscontrole"
1974	Rondzending van 12 componenten naar 100 laboratoria
1975	Uitbreiding naar 24 componenten. Oprichting van de stichting: "Bereiding testmaterialen uit menselijk bloed". Introductie bloedgasenquête
1976	176 laboratoria nemen deel
1977	Uitbreiding tot 187 laboratoria
1978	Enquête bloedgroepserologie en hematologie. Koppeling van de externe met de interne kwaliteitsbewaking
1979	Methode afhankelijk rapporteren
1980	Introductie van enzymstandaarden. Nieuwe hematologie enquête
1981	Introductie van referentiesera
1982	Introductie van de urine enquête
1983	Rondzending controle spectrofotometers met behulp van cobaltsulfaat
1984	Introductie van nieuwe enquêtes als bloedcelmorfologie, immunochemie en holmiumoxide voor de controle van de spectrofotometers
1985	Overdracht van het voorzitterschap van collega Jansen naar collega Berends
1986	LED printer vervangt het printen op kettingformulieren. Introductie van de niersteenquête
1987	Stichting MCA in Winterswijk gaat onderdeel uit maken van de SKZL
1988	Samenwerking tussen SKMI en SKZL krijgt gestalte
1989	Introductie van de combi-enquête en Qbase. Verzending van de 100ste chemie enquête
1990	Introductie van vele nieuwe enquêtes als de droge chemie, vitamine B1 en B6, rubella-toxoplasmose, Hb-varianten en liquor. De KCA gaat op in de SKZL
1991	De sectievorm wordt opgenomen in de statuten. Samenwerking met de subcommissie stolling van de CCKL. Introductie van de metabole enquête
1992	Gezamenlijke enquête van SKMI en SKZL. Introductie van de nieuwe enquêtes hepatitis C. Participatie in ERNDIM
1993	Enquête bindingsanalyse in combi-vorm. Landelijk programma hemocytometrie in samenwerking met de VHL. Uitbreiding van het immunochemie programma met een klinisch georiënteerde enquête voor paraproteïnemieën. Enquête homocysteïne. Metabole enquête beschikbaar voor Benelux en Duitsland
1994	Eigen huisvesting van het bureau van de SKZL op het terrein van Academisch ziekenhuis Nijmegen. Beschikbaarheid van eigen SKZL referentiepreparaten. Samenwerking met VCL
1995	Overlijden van collega v. Munster, één van de oprichters. Introductie van de enquêtes als hepatitis B, anti-HIV. Referentiepreparaat voor glyco-Hb komt beschikbaar. Oprichting van de secties metabole ziekten en lipiden
1996	Contract getekend tussen het Koningin Beatrix ziekenhuis en de SKZL. Introductie van een nieuw score systeem. In het kader van de samenwerking met de subcommissie stolling wordt de verwerking van de stollingsenquête in handen gegeven van de SKZL. Nieuwe enquêtes geïntroduceerd als vit E, A en caroteen, anti HTLV 1 en anti-treponema
1997	Collega Berends draagt het voorzitterschap over aan collega Willems. Instelling van een dagelijks bestuur. Start van de ontwikkeling van een eigen kwaliteitssysteem. Opening Internet Web-site
1998	LWBA wordt onderdeel van de SKZL als sectie LWBA. Vaststelling van het beleidsplan 2000, waar het plan "Kalibratie 2000" onderdeel van uitmaakt. Organisatie van het jubileumcongres

Figuur 1. Organogram SKZL

Figuur 2. Organogram facilitair bureau SKZL

Het algemene bestuur is het hoogste beslissingsbevoegde orgaan. Het stelt sectiereglementen vast, benoemt bestuursleden, stelt prioriteiten, de begroting en de jaarrekening vast. Het dagelijks bestuur verzorgt de coördinatie en de contacten met de diverse beroepsverenigingen en andere organisaties, die externe kwaliteitsbewakings-activiteiten uitvoeren in en buiten Nederland.

Het bestuur en de secties worden ondersteund door een facilitair bureau (figuur 2). De werkzaamheden vinden naast Nijmegen in Winterswijk, Zwolle en Heerlen plaats. Vanuit Nijmegen worden de werkzaamheden gecoördineerd. Alle financiële transacties, zoals het innen van contributies en het betalen van de rekeningen, worden centraal door het bureau in Nijmegen uitgevoerd.

Nieuw beleid

Het SKZL bestuur heeft dit jaar een algemeen kader voor een nieuw beleid vastgesteld. Dit plan bestaat uit een aantal algemene onderwerpen naast ook sectiespecifieke initiatieven. Een aantal van de algemene SKZL plannen worden hieronder toegelicht.

Gestreefd moet worden naar een zoveel als mogelijk uniforme presentatie van alle enquêtes. We denken hierbij aan bijvoorbeeld vier of vijf typen enquêtes. Hierbij gaat voor de kwantitatieve parameters de

voorkeur uit naar de combi opzet. Bovendien dient meer systematiek te worden aangebracht in de opzet en documentatie van de ontwikkelde en te ontwikkelen software. Deze programma's moeten goed worden gedocumenteerd zowel in technische zin alsook voor de gebruikers onder andere door te voorzien in een goede handleiding. Voor een goede verantwoording mede in het kader van een SKZL kwaliteitssysteem, conform ISO 43, zullen de werkzaamheden inzichtelijk moeten worden gemaakt. Standaardisatie van enquête-programmatuur zal hierbij zeker helpen. De uitvoering van enquêtes inclusief de statistische bewerkingen en vormgeving zal regelmatig onderwerp van overleg moeten zijn met de gebruikers.

In het licht van het steeds groter wordende gewicht dat aan consultatieve aspecten van de functie van de klinisch chemicus wordt gehecht, zullen we zoeken naar mogelijkheden om enquêtetypen op te zetten waaraan een klinische vraagstelling verbonden kan worden. De metabole enquête en de immunochemie-enquête behoren al tot deze categorie. Maar ook bijvoorbeeld een enquête voor de beenmergmorfologie kan in de toekomst hieraan toe worden gevoegd.

De SKZL wordt regelmatig geconsulteerd door collega's over een divers scala van allerlei kwaliteitsonderwerpen. Om hier enerzijds meer structuur te geven en anderzijds te streven naar een verbeterde service op

dit vlak wordt gedacht aan het opzetten van een expertisecentrum, waarin de volgende activiteiten kunnen worden ondergebracht:

- databank biologische variaties, kritische verschillenwaarden, "state-of-the-art" analytische variatie
- advisering t.a.v. interne controleprogramma's
- advisering kalibratie
- advisering interpretatie externe enquêtes
- evaluatie van gebruikte methoden

Veel aandacht zal moeten worden geschonken aan de verbetering van het gebruikersgemak. Naast de inrichting van een helpdeskfunctie zoals boven omschreven zal ook de interface tussen gebruikers en de SKZL moeten worden vernieuwd. Op dit moment wordt er een nieuwe Qbase gemaakt onder Windows, die door gebruik te maken van nieuwe communicatiemiddelen op initiatief van de deelnemer lokale overzichten kan maken uit de beschikbare gegevens.

Een belangrijke doelstelling voor de komende jaren vormt het kalibratieprogramma 2000. De inhoud van dit programma zal in een aparte presentatie worden toegelicht.

De SKZL wil voor de medische laboratoria de volledige kwaliteitsbewaking verzorgen. Dit kan onder andere worden gerealiseerd door samen te werken met andere aanbieders van externe kwaliteitsbewaking. Zo wordt er op dit moment al samengewerkt met de Subcommissie Stolling van de CCKL, SIHON,

Kalibratie 2000

R.T.P. JANSEN

St. Anna Ziekenhuis, Geldrop

Plenaire voordracht gehouden op het Nationaal congres over kwaliteitsbewaking ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Stichting Kwaliteitsbewaking Ziekenhuis Laboratoria

Vijfentwintig jaar geleden werd de SKZL opgericht. Met deze oprichting werd een brug tussen klinisch-chemische laboratoria geslagen. In 25 jaar verandert er veel. Ook de SKZL is veranderd. Elders in dit tijdschrift wordt verslag gedaan van de veranderingen in de naamgeving, passend bij de huidige oriëntatie van de stichting op medisch diagnostische laboratoria, in de structuur en in het beleid. Bij een nieuw beleid past een nieuw plan: Kalibratie 2000, een plan dat beoogt nieuwe bruggen te slaan tussen laboratoria onderling en laboratoria en kliniek.

Strategie

In kalibratie 2000 wordt een landelijk multidisciplinair project gestart met de bedoeling laboratoriumgegevens te harmoniseren. In etappes worden alle secties van de SKZL bij het project betrokken. Ook andere organisaties voor externe kwaliteitsbewaking worden van meet af aan betrokken, zoals de VHL, SKMI en Stichting CCKL subcommissie stolling. In het project wordt gemikt op harmonisatie in alle deelgebieden van de klinische chemie en daarnaast meerdere deelgebieden in de medische diagnostiek.

In de visie van het SKZL bestuur is de tijd rijp voor een dergelijk project. Nu de kwaliteit van laborato-

SKMI en KKG. Wij zijn van mening dat samenwerking tussen alle kwaliteitsorganisaties in Nederland een toegevoegde waarde heeft voor de deelnemende laboratoria. Samenwerking laat onverlet de eigen inbreng van de expertise binnen de organisatie van de SKZL, zoals die wordt gewaarborgd door de eigen verantwoordelijkheid van de secties.

Voor de komende jaren zal verdere invulling gegeven moeten worden aan de taakgebieden van de diverse secties, die worden ondersteund door professionele organisaties binnen en buiten de NVKC, zowel in bestuurlijke als ook in facilitaire zin.

Conclusie

De SKZL heeft in de periode van 1973 t/m 1998 haar plaats in Nederland als organisatie, die de externe kwaliteitsbewaking verzorgt, verworven. Niet alleen voor de klinisch-chemische laboratoria maar ook voor alle laboratoriumdisciplines, die op de SKZL een beroep doen. Ook zijn vele laboratoria in het buitenland bij de SKZL aangesloten. Het ligt in de verwachting dat deze ontwikkelingen zich zullen voortzetten. Daarom mag van de SKZL verwacht worden dat zij professioneel zal worden geleid. Bestuurlijk en facilitair zijn de noodzakelijke stappen naar deze ontwikkeling gezet. Plannen zijn gemaakt om de communicatie met de laboratoria te vergemakkelijken en de enquêtes waar nodig inhoudelijk te verbeteren.

riumgegevens geborgd wordt via de introductie van integrale kwaliteitssystemen en accreditatie, kan de stap naar harmonisatie van die gegevens gezet worden. De laboratoria lijken bereid tot deze stap en de technische mogelijkheden zijn er.

Het eerste doel is het ontwikkelen van commuteerbare kalibratoren voor meerdere deelgebieden. Er moet commuteerbaarheid op twee niveaus zijn: de kalibratoren moeten commuteerbaar zijn met patiëntenmonsters en tussen methodes. Het tweede doel is het harmoniseren van patiëntengegevens middels kalibratoren. De stabiliteit van de kalibratie moet gecontroleerd worden via de externe kwaliteitsbewakingsenquêtes.

Voorgeschiedenis

Met de introductie van externe kwaliteitsbewaking 25 jaar geleden werd aangetoond dat voor de gangbare bepalingen grote verschillen in resultaten tussen de deelnemende laboratoria bestonden. De introductie van de externe kwaliteitsbewaking startte een bewustwordingsproces van deze verschillen en leidde tot verbetering, verkleining van de tussen laboratorium variatie na verloop van tijd. Maar de verschillen bleven en blijven soms groot. De spreiding die voor de